

Blogisovelluksen käyttöönotto

Tampereen ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelman opinnäytetyö

Kevät 2008
Auli Nikkanen

OPINNÄYTETIIVISTELMÄ

Osasto	Erikoistumisala
Viestintä	
Tekijä	
Auli Nikkanen	
Työn nimi	
Blogisovelluksen käyttöönotto	
Lopputyön laji	
Mediateko	
Työn valmistumisaika	Sivumäärä
Kevät 2008	28
Tiivistelmä	
Opinnäytetyössä kuvataan blogisovelluksen käyttöönottoa web-suunnittelijan näkökulmasta. Käsittelen myös omien ulkoasuteemojen suunnittelua ja toteutusta CSS-tyyliä avulla, web-standardeja noudattaen. Toteutin kolmen ulkoasuteeman sarjan Wordpress MU-blogisovellusta varten. Opinnäytetyössä on käsitelty lyhyesti myös oman Wordpress MU-käännöksen tekemistä.	
Aineisto	
Asiasanat	
blogi, ulkoasun suunnittelu, teemat	
Säilytyspaikka	
TAMK/Taide ja viestintä	
Muita tietoja	

THESIS

SUMMARY

Media programme	Area of specialisation
Author Auli Nikkanen	
Title Deployment of blog software	
Sort of Final Thesis (Written / Project / Portfolio) Project	
Date Spring 2008	Number of pages 28
Summary: This Thesis describes the deployment of blog software from web-designers view. This Thesis describes also the designing process using css to create new blog themes and the localisation of Wordpress MU. During this project I designed three themes for Wordpress Multi User blog software.	
Material (e.g. audio / video tape, photographs, slides, paintings, statues...)	
Key words Blog, Theme, Theme design	
Filing Tampere Polytechnic, Art and Media	
Other information	

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Blogiin liittyviä käsitteitä.....	8
2.1	Mikä on blogi?	8
2.1.1	Blogien historiaa	8
2.1.2	Helppo julkaisun väline.....	8
2.1.3	Blogin toiminnallisuudet	9
3	Suunnittelu ja vaihtoehdot.....	10
3.1	Blogisovelluksen valinta	10
3.2	Oma blogipalvelin vai valmiiksi ylläpidetty blogipalvelin?	10
3.2.1	Valmiiksi ylläpidetty blogipalvelin.....	10
3.2.2	Oma blogipalvelin	11
4	Wordpress MU: tekniikka ja toteutus.....	12
4.1	Mistä blogisovellus koostuu?	12
4.1.1	PHP ja MySQL.....	12
4.1.2	Roolit	13
4.2	Blogin ulkoasuteemat.....	14
4.2.1	Valmiit ulkoasuteemat	14
5	Oman teeman luominen	15
5.1	Vaatimuksia ulkoasuteeman suunnittelijalle	15
5.2	Yleistä käyttöliittymäsuunnittelusta	15
5.2.1	Selkeä visuaalinen järjestys.....	16
5.2.2	Navigointivälineet	16
5.2.3	Teemojen muokkaus ja tietoturva.....	20
5.3	CSS-tyylitiedostojen ja HTML-tagien käyttö	20
5.3.1	Mikä on CSS-tyylitiedosto?	20
5.3.2	HTML-tagien tyylien määrittely.....	21
5.3.3	Ulkoasun testaus	27
5.4	Blogisovelluksen lokalisaatio.....	28
5.5	Lisäosat.....	30
5.5.1	Lisäosat ja tietoturva.....	30

5.5.2	<i>Roskaposti</i>	31
5.6	Case 1.....	32
6	Yhteenvetoa blogisovelluksen käyttöönotosta	33
	Lähteet	35

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan oman blogipalvelun käyttöönottoa web-suunnittelijan näkökulmasta. Opinnäytetyössä ei oteta kantaa blogien tekstisisältöihin tai aihepiireihin. Tässä opinnäytetyössä on kuvattu erityisesti oman ulkoasuteeman suunnittelutyötä Wordpress MU-blogisovellusta varten.

Työskentelen Tampereen kaupungilla Etäopetuskeskuksessa web-suunnittelijana. Etäopetuskeskus tarjoaa tieto- ja viestintätekniikan koulutus- ja tukipalveluita Tampereen kaupungin perusasteen ja toisen asteen opettajille. Asiakkaamme toivoivat mahdollisuutta oman blogin käyttöön. Opinnäytetyö antoi minulle mahdollisuuden perehtyä kunnolla oman blogisovelluksen käyttöön ja blogien ulkoasun suunnitteluun. Halusin myös selvittää voisiko blogin ulkoasun toteuttaa niin ettei sovelluksen PHP-tiedostoihin tarvitsisi tehdä muutoksia ja voisiko blogin avulla ylläpitää pieniä sivustoja jotka eivät ole luonteeltaan verkkopäiväkirjamaisia.

Nykyisin tehokas sivuston hallinta edellyttää sovelluksien käyttöä, joilla dynaaminen sivusto luodaan. (Veen, 2002, 213). Olen törmännyt työssäni usein ongelmaan, jossa taloudelliset resurssit editoriohjelmien tai julkaisujärjestelmän hankintaan ovat vähäiset, ja sivuista vastaavien päivittäjien tietotekninen osaamistaso on kirjavaa. Jos sisällön päivitystyötä tehdään epäsäännöllisesti oman työn ohella, osa järjestelmän ominaisuuksista unohtuu helposti. Tämän vuoksi järjestelmän pitäisi olla helppokäyttöinen ja suomenkielinen. Blogien suosiota selittää osaltaan juuri julkaisun helppous ja nopeus (Kilpi. 2006.3).

Opinnäytetyön toisessa luvussa kuvaillaan blogiin liittyviä käsitteitä. Blogisovelluksen valintaa ja palvelinvaihtoehtoja on käsitelty luvussa kolme. Neljännessä luvussa käsitellään blogisovelluksen tekniikkaa ja luvussa viisi oman ulkoasuteeman luomista blogisovellusta varten. Viimeinen luku sisältää omaa yhteenvetoa projektista.

2 Blogiin liittyviä käsitteitä

2.1 Mikä on blogi?

Blogi on lainasana englannin kielestä ja lyhenne sanasta weblog. Blogi on verkkosivusto johon luodaan ajankohtaista, päivämäärällä varustettua sisältöä. Blogin sisältöä päivitetään säännöllisesti. Lukijoilla on yleensä mahdollisuus kommentoida sivujen ja merkintöjen sisältöä. Vanhat blogimerkinnät säilytetään ja ne ovat luettavissa arkistosta. Tyypillinen blogisivusto sisältää usein linkkejä toisiin blogeihin. Blogien suosion kasvuun on vaikuttanut erityisesti julkaisemisen helppous, nopeus ja yksinkertaisuus. (Kilpi. 2006.3.)

2.1.1 Blogien historiaa

Ensimmäiset blogit olivat linkkilistoja jotka sisälsivät myös henkilökohtaisia ajatuksia ja esseitä. Blogin pitäjältä vaaditiin HTML-osaamista ja tiedostonsiirto-ohjelman käyttöä. Blogien kasvuun vaikutti heinäkuussa 1999 julkaistu väline Pitas.

(<http://sedis.blogspot.com/2004/06/bloggauksen-historia.HTML>)

Samana vuonna amerikkalaisyhtiö Pyra Labs julkisti Blogger-nimisen verkkopalvelun. Maksuttomien perustoimintojen avulla kuka tahansa pystyi julkaisemaan oman bloginsa. Verkkopalvelun kehittyneemmät ominaisuudet olivat maksullisia. Bloggerin suosio kasvoi nopeasti ja pienen yhtiön resurssit eivät enää riittäneet takaamaan palvelun vakautta. Vuonna 2003 Google osti PyraLab-yhtiön liittäen sen osaksi omia palveluitaan. Kaikista Bloggerin ominaisuuksista tuli ilmaisia ja palvelun tekninen vakaus parani. (Kilpi. 2006.12)

2.1.2 Helppo julkaisun väline

Nykyisin valtaosa blogeista toimii jonkin valmiin julkaisualustan avulla, esim. Wordpress tai Blogger. Blogi on helppokäyttöinen julkaisun väline eikä vaadi enää HTML-osaamista. Tekstin tuottaminen kaikkien nähtäville on helppoa ja nopeaa ilman koodaustaitoja.

Blogilistojen ja blogien keskinäisen linkityksen avulla kirjoittajat saavat blogeilleen näkyvyyttä ja lisää yleisöä. Blogien valtavan suosion myötä kiinnostavien aihepiirien etsimiseen voi kulua paljonkin aikaa. Blogilistoille on koottu linkkejä blogeihin aihepii-

rien mukaan. Blogilistojen avulla on helpompi löytää itseään kiinnostavia aihepiirejä. Useimmista blogeista voi tilata itseään kiinnostavan sisällön myös RSS-syötteenä, jolloin lukijan voi helposti seurata useita blogeja esim. erillisen lukijaohjelman avulla. Lukijaohjelma tarkistaa onko uutta sisältöä tullut, hakee kyseisen sisällön ja näyttää sen käyttäjälle.

2.1.3 Blogin toiminnallisuudet

Blogiin voidaan syöttää sisältöä merkintöjen avulla tai luomalla sivuja. Blogin lukijat voivat julkaista merkintöihin tai sivuihin liittyviä kommentteja.

Merkinnät (posts) ovat julkaisuaikaan kytkettyä ajankohtaista ja nopeasti uusiutuvaa sisältöä. Merkintä voidaan tallentaa luonnoksena ennen julkaisua. Yksittäinen merkintä on suojattavissa salasanalla. Blogin lukijat voivat kommentoida merkintöjä jos blogin ylläpitäjä on sallinut sen blogin asetuksista. Vanhat merkinnät arkistoituvat automaattisesti. Merkinnät arkistoidaan esimerkiksi julkaisuajankohdan tai avainsanojen mukaan. Joissakin käännöksissä termin post käännökseksi on valittu artikkeli.

Sivut sisältävät merkintöjä pysyvämpää sisältöä sivuston aihepiiristä. Sivuja ei voida järjestää avainsanojen avulla. Sivujen sisältöä voidaan järjestää luomalla sivuille alasivuja. Sivua voidaan tallentaa luonnoksena ennen sivun julkaisua. Sivujen sisältöä pystytään näin helposti työstämään ennen lopullisen version julkaisua. Yksittäinen sivu on mahdollista suojata salasanalla. Sivut tallentuvat tietokantaan merkintöjen tapaan. (<http://codex.wordpress.org/Pages>)

Kommentit ovat blogin lukijoiden jättämiä viestejä joissa he voivat ottaa kantaa blogin sisältöön. Käyttäjät voivat kommentoida sekä sivuja että yksittäisiä merkintöjä blogin ylläpitäjän asetuksista riippuen. Oletusasetuksia käytettäessä sivuilla ei ole kommentointimahdollisuutta. Omilla asetuksilla tähän asetukseen pystytään vaikuttamaan ja sallia myös sivujen kommentointi.

3 Suunnittelu ja vaihtoehdot

3.1 Blogisovelluksen valinta

Kokeilin eri blogisovelluksia valmiiksi asennettujen, ilmaisten blogipalvelujen avulla. Testasin mm. Blogger, Vuodatus.net ja Wordpress-blogipalveluja. Kävin blogikoulutuksessa ennen oman blogisovelluksen valintaa. Koulutuksessa käytiin läpi oman blogisovelluksen asentaminen. Lisäksi kartoitin myös muiden oppilaitosten blogivalintoja ennen blogisovelluksen lopullista valintaa. Keskustelin seminaareissa henkilöiden kanssa joilla oli jo kokemusta blogeista oppilaitoskäytössä ja kyselin lisäksi sähköpostitse erityisesti Wordpress MU:n käytöstä.

Blogisovellukseksi valittiin Wordpress MU. Valintaan vaikutti erityisesti se että Wordpress MU:n avulla voidaan yhdellä asennuksella luoda ja hallita lukuisia blogeja ja käyttäjätunnuksia. Käyttäjätunnus ja blogi luodaan automaattisesti rekisteröintisivulla annettujen tietojen perusteella. Näin käyttäjät voivat itse rekisteröidä bloginsa. Tämä helpottaa blogisovelluksen ylläpitäjän työtä. Wordpress MU on avoimeen lähdekoodiin perustuva blogisovellus, joten sovellusta voi tarvittaessa muokata omiin tarpeisiin sopivaksi. Valittuun Wordpress MU-versioon ei ollut asennettaessa valmista suomenkielistä käännöstä saatavilla, joten käännös toteutettiin itse. Valintaan vaikuttivat lisäksi muiden oppilaitosten kokemukset kyseisen blogisovelluksen käytöstä.

3.2 Oma blogipalvelin vai valmiiksi ylläpidetty blogipalvelin?

3.2.1 Valmiiksi ylläpidetty blogipalvelin

Verkossa on tarjolla lukuisia blogipalveluita joissa käyttäjä voi rekisteröidä itselleen oman blogin. Valmiiksi ylläpidetyn palvelun etuina on blogipalvelun nopea käyttöönotto ja käyttäjälle ilmainen ylläpito. Oman blogin saa toimintavalmiiksi muutamassa minuutissa. Rekisteröintilomakkeen täyttämällä valitaan käyttäjätunnus, blogin nimi ja syötetään käyttäjän sähköpostiosoite. Blogin käyttöönotosta ei tule käyttäjälle palvelinkuluja. Yksittäiset käyttäjät voivat itse ladata ja asentaa uusia ulkoasuteemoja blogiin ja valita näin aiheeseen sopivan ulkoasun suuresta valikoimasta. Ulkoasuteemoja on ladattavissa ilmaiseksi verkosta useilta sivustoilta. Yrityskäyttöä varten blogeille ei saada helposti yhtenäistä linjaa. Haittapuolena ovat mahdolliset mainokset palvelussa sekä

vähäiset mahdollisuudet vaikuttaa blogin lisäosien valintaan. Lisäosien avulla blogiin voidaan asentaa uusia ominaisuuksia, kuten tapahtumakalenteri. Blogia ylläpitävä taho päättää, mitä lisäosia blogiin asennetaan. Kaikissa blogipalveluissa ei ole käytössä suomenkielistä käännöstä.

3.2.2 Oma blogipalvelin

Oman blogisovelluksen etuna on palvelun muokattavuus omiin tarpeisiin. Omalle palvelimelle voidaan asentaa monen käyttäjän versio, joilloin tarvitaan vain yksi blogiasennus, ja suurenkin blogimäärän ylläpito helpottuu. Blogisovelluksen pääkäyttäjä voi asentaa ulkoasuteemoja itse sekä toteuttaa omia ulkoasuteemoja. Käännöstiedostoja voi muokata ja termejä voi muuttaa paremmin omalle käyttäjäryhmälle sopiviksi. Blogiin voidaan lisätä uusia ominaisuuksia asentamalla itse lisäosia. Ylläpitäjältä oma blogisovellus vaatii kiinnostusta blogisovelluksen kehitystyön seuraamiseen sekä palvelinpuolen osaamista ja ohjelmointitaitoja. Todennäköisesti blogisovellusta joudutaan hie-
man muokkaamaan päivitysten yhteydessä. Oman blogisovelluksen asennuksesta sekä ylläpidosta aiheutuu palvelin- ja asennuskustannuksia. Asennusta suunniteltaessa tarvitaan tietoa palvelimista ja blogin vaatimista palvelinohjelmistoista. Työtä voidaan hajauttaa niin että blogisovelluksen asennuksesta ja päivityksestä vastaa eri henkilö kuin blogisovelluksen pääkäyttäjä. Oma blogisovellus vaatii myös henkilöresursseja käyttäjätuen ja koulutuksen tarjoamiseksi blogisovelluksen käyttäjille.

4 Wordpress MU: tekniikka ja toteutus

4.1 Mistä blogisovellus koostuu?

Wordpress blogisovelluksesta on olemassa kaksi eri versiota, yksittäisen käyttäjän Wordpress sekä monen käyttäjän versio Wordpress MU (Multi User). Yksittäisen käyttäjän versiossa jokainen blogi vaatii oman asennuksen, kun taas monen käyttäjän versiossa useita blogeja voidaan luoda yhden asennuksen jälkeen. Jotta Wordpress MU toimi oikein, palvelimella tulee olla asennettuna PHP-versio 4.3 tai uudempi ja MySQL-versio 4.0 tai uudempi.

4.1.1 PHP ja MySQL

Wordpress blogisovelluksessa käytetään PHP-ohjelmointikieltä ja MySQL -tietokantaohjelmistoa. PHP (Hypertext Preprocessor) on tulkattava kieli eli kun WWW-palvelin lähettää sivun palvelimelle, PHP-koodi ajetaan aina palvelimella.(Heinisuo, R. & Rauta, I. 2007.13.) PHP on väliohjelmisto, palvelinsovellus joka kokoaa sivut tietokannasta. (Veen, 2002, 221). Tietokantajärjestelmistä puhuttaessa käytetään usein termiä kolmitasoinen arkkitehtuuri. Se kuvaa järjestelmän perusrakennetta, järjestelmän perusosia. Järjestelmä koostuu tietokannasta, väliohjelmistosta ja käyttöliittymästä. (Veen, 2002, 221.)Yksittäinen tietokanta on tietokantasovelluksen tallentama tiedosto. (Veen, 2002, 222).

MySQL on tietokannanhallintajärjestelmä jolla käsitellään relaatiotietokantoja. Relaatiotietokannoissa tiedot on järjestetty tietokantatauluihin. MySQL on saatavana ilmaiseksi GPL-lisenssillä ja on helppo asentaa. MySQL sopii myös pienempien WWW-palvelujen tietokannaksi edullisten ylläpitokustannusten vuoksi.(Heinisuo, R. & Rauta, I. 2007. 38.)

Yhdellä MySQL-palvelimella voi olla lukuisia tietokantoja ja tietokannat voivat sisältää useita tietokantatauluja. Tietokantapalvelimelle voidaan luoda lähes rajaton määrä käyttäjätunnuksia ja käyttäjätunnuksille voidaan määritellä eritasoisia oikeuksia palvelimelle. (Heinisuo, R. & Rauta, I. 2007. 40.)

4.1.2 Roolit

Blogisovelluksen käyttöoikeuksien laajuus määritellään roolien avulla. Eri blogisovelluksien roolien käyttöoikeudet voivat hieman vaihdella. Tässä on kuvattu erityisesti Wordpress MU-version rooleja.

Yksittäisen blogin perustajan rooli on ylläpitäjä. Blogisovellukseen voi hankkia myös pelkän käyttäjätunnuksen. Tällöin käyttäjällä ei tarvitse olla omaa blogia vaan hänellä voi olla rooli toisen ylläpitämässä blogissa. Rooleja ovat mm. ylläpitäjä, toimittaja, kirjoittaja, avustaja ja tilaaja.

Blogisovelluksen pääkäyttäjä

Koko blogisovelluksen pääkäyttäjä joka voi poistaa minkä tahansa blogin tai käyttäjätunnuksen. Pääkäyttäjä voi hallinnoida kaikkien blogien yhteisiä asetuksia: lisätä tai poistaa käytöstä blogien ulkoasuteemoja ja esim. säädellä blogien levytilan enimmäiskokoa.

Ylläpitäjä (administrator)

Blogin omistaja joka on luonut blogin kirjautumissivulla. Blogin omistaja voi poistaa sivuja ja merkintöjä omasta blogistaan sekä poistaa kyseisen blogin kokonaan. Ylläpitäjällä ei ole käyttöoikeuksia muiden käyttäjien blogeihin ellei niitä ole erikseen annettu.

Toimittaja (editor)

Toimittaja voi julkaista merkintöjä sekä hallita muiden käyttäjien merkintöjä kyseisessä blogissa. Toimittajalla ei ole oikeuksia blogin poistamiseen.

Kirjoittaja (author)

Voi julkaista, muokata ja poistaa omia merkintöjään.

Avustaja (contributor)

Blogiin voidaan antaa myös pelkkiä kirjoitusoikeuksia. Avustaja voi kirjoittaa omia merkintöjä sekä muokata niitä. Avustaja ei voi julkaista merkintöjä itse, vaan blogin ylläpitäjä tai kirjoittaja päättää avustajien merkintöjen julkaisusta.

Tilaaja (subscriber)

Tilaaja voi lukea kommentteja ja kommentoida itse. Tilaaja voi myös vastaanottaa uu-

tiskirjeitä.

(http://codex.wordpress.org/Roles_and_Capabilities.)

4.2 Blogin ulkoasuteemat

Blogin ulkoasuteeman avulla voidaan määritellä mm. blogin navigointipainikkeiden sijainti ja tyyli, fontit, linkkien ja valikoiden tyylit sekä taustakuvat. Blogipalvelimelle voidaan asentaa useita ulkoasuteemoja. Teemoja voidaan ottaa käyttöön blogikohtaisesti tai sivuston laajuisesti. Tietty teema voidaan siis julkaista niin että teema näkyy vain tietyn käyttäjän ulkoasuvalikoimassa. Teemoja poistetaan käytöstä koko sivuston laajuisesti, eli poistettu teema ei näy teemavalikoimassa käyttäjille.

4.2.1 Valmiit ulkoasuteemat

Wordpress MU-blogisoveluksen asennuksen yhteydessä tulee kaksi perusulkoasuteema. Wordpress-kehittäjäyhteisön sivuilta on ladattavissa lisää testattuja ulkoasuteemoja. Teemoja on saatavilla myös yksittäisten tahojen omilta kotisivuilta mutta teemojen toimivuudesta ei voi olla varma ja testauksesta ei välttämättä ole saatavilla tietoa. Avoimen lähdekoodin periaatteiden mukaan julkaistuja valmiita ulkoasuteemoja voidaan myös käyttää uusien ulkoasuteemojen pohjana. Tällöin myös muokatut ulkoasuteemat on julkaistava avoimen lähdekoodin periaatteiden mukaisesti.

5 Oman teeman luominen

5.1 Vaatimuksia ulkoasuteeman suunnittelijalle

Teemaa toteutettaessa hyvä XHTML ja CSS -tyylitiedostojen tuntemus on välttämätöntä. Ulkoasuteeman pohjasta riippuen oman teeman suunnittelija saattaa tarvita myös PHP-ohjelmointitaitoja. Yksittäisellä blogin ylläpitäjällä ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa Wordpress MU-version ulkoasutiedoston koodiin, joten on ensiarvoisen tärkeää, että käyttäjille tarjotaan vain hyvin testattuja ulkoasuteemoja. Blogien käyttäjät voivat myös käyttää blogin toimintoja eri tavalla kuin suunnittelija on alun perin ajatellut. Blogin ylläpitäjä voi myös itse vaikuttaa esimerkiksi sivuvalikoiden toimintojen järjestykseen jos se on ulkoasuteemassa sallittu. Kaikki blogin näkymät on testattava erikseen, jolloin voidaan tarkistaa, että kaikki olennaisimmat tyylit on muistettu määritellä. (merkinnät, kommentti, sivu, arkisto, blogin käyttäjän näkymä, ylläpitäjän näkymä)

Omien ulkoasuteemojen luominen mahdollistaa blogin graafisen ilmeen laajan muokkaamiseen. Minimissään teeman kansioon sijoitetaan index.php tiedosto, joka on koko teeman pää tiedosto. Muita tärkeitä tiedostoja ovat myös comments.php ja comments-popup.php. Nämä tiedostot vaikuttavat blogin kommentteihin. Kaikki tiedostot kannattaa suunnitella omaan ulkoasuteeman sopiviksi jotta kokonaisuudesta tulisi yhtenäinen. Jos nämä tiedostot jätetään määrittelemättä, uusi teema kyllä toimii mutta kommenttien määritykset tulevat tällöin Wordpress -asennuksen mukana tulevien perusteeman määrittelyksistä tiedostoista wp-comments.php ja wp-comments-popup.php. Nämä eivät välttämättä sovi hyvin yhteen suunnittelijan oman ulkoasuteeman kanssa.

Koko teeman päätyylitiedosto style.css sijoitetaan omaan hakemistoonsa wp-content/themes/omateema/ hakemistoon. (<http://boren.nu/archives/2004/11/10/anatomy-of-a-wordpress-theme/>)

5.2 Yleistä käyttöliittymäsuunnittelusta

Blogisovellus on blogin ylläpitäjälle helppokäyttöinen väline sivuston ylläpitoon.

Oman teeman suunnittelijan on pidettävä huolta siitä että sivuston helppokäyttöisyys säilyy myös omien muutosten jälkeen.

5.2.1 Selkeä visuaalinen järjestys

Koska Wordpress MU-versiossa käyttäjä ei pääse itse juurikaan vaikuttamaan blogin ulkoasuun, suunnittelijan on tehtävä huolellista työtä. Sivuston visuaalisen hierarkian suunnitteluun kannattaa panostaa, jotta käyttäjät saavat selkeän käsityksen siitä miten sivusto on järjestetty. Blogisivustoilla sivun pituus voi kasvaa todella suureksi joten tärkeimpien kohtien korostamista visuaalisilla elementeillä vaaditaan sivuston selkeyttämiseksi. Pitkien tekstimassojen sekaan osuvakin sanoma hukkuu helposti. Sivujen teeman suunnittelija voi vaikuttaa sivuston ulkoasuun ja toimivuuteen laajasti joten selkeän teeman luominen vaatii huolellista suunnittelua ja testausta.

5.2.2 Navigointivälineet

Pysyvät navigointivälineet ovat sivuilla navigoimiseen tarkoitettuja osia jotka ovat jokaisella sivulla samannäköisiä ja sijaitsevat samassa paikassa. Tästä käytännöstä voidaan poiketa sivuston etusivulla. Kun pysyvät navigointivälineet säilyvät samanlaisina jokaisella sivulla, käyttäjän on selvitettävä itselleen vain kerran kuinka navigointivälineet toimivat.

(Krug, S. 2006, 62.)

Blogissa ensisijaisia navigointivälineet voivat koostua staattisista sivuista ja linkeistä merkintöihin, arkistoon sekä mahdollisesti tärkeimpiin ulkopuolisiin linkkeihin. Kunkin osa-alueen ulkoasu on muokattavissa tyylitiedostojen avulla. Ulkoasusta pyritään luomaan yhtenäinen kokonaisuus. Merkintöjen, arkistosivujen ja staattisen sivujen ulkoasujen on sovittava yhteen. Jos jokin näistä ulkoasutiedoista jää määrittelemättä, Wordpress käyttää blogin perusulkoasua joka voi poiketa huomattavasti suunnittelijan oman teeman visuaalisesta ilmeestä ja kokonaisuudesta voi tulla sekava.

Blogin nimeäminen

Sivuston nimi asetetaan blogisivustolla jo sen luontivaiheessa. Sivuston nimi näkyy oletuksena blogin jokaisella sivulla yläbannerissa tekstinä. Sivuston nimeä on mahdollista muuttaa blogin asetuksista myös jälkikäteen ja sivuston nimi muuttuu automaattisesti jokaiselle sivulle.

Sivuston nimi tai koko yläbanneri voidaan asettaa toimimaan myös linkkinä etusivulle. Näin käyttäjät eivät pääse kokonaan harhautumaan sivustolla suuresta staattisten sivujen tai merkintöjen määrästä huolimatta. Koska internet-sivuilla ei ole selkeätä suuntaa ja

suuria sivustojen kokonaisuutta on vaikea hahmottaa, käyttäjiä rauhoittaa mahdollisuus siitä että aina voi palata ”alkuun”.

Blogin toiminnallisuuteen kuuluu vanhojen merkintöjen automaattinen arkistointi esimerkiksi kuukausittain tai aihepiirien mukaan. Tämä helpottaa käyttäjiä löytämään heitä kiinnostavat jutut suurestakin tekstimäärästä huolimatta. Blogin toimintoihin kuuluu myös valmis kalenteritoiminto, jonka avulla blogin merkintöjä voidaan selata kirjoituspäivän mukaan. Peruskalenteria ei voida hyödyntää tiedotuskanavana niin että kalenteriin merkittäisiin tulevaisuuden tapahtumia. Wordpress-kehittäjäyhteisön sivulta on kuitenkin ladattavissa lisäosa, tapahtumakalenteri, joka mahdollistaa tulevaisuuteen kohdistuvat merkinnät. Näin blogia voidaan käyttää myös tapahtumista tiedottamiseen eri sidosryhmille.

Lisätoiminnot

Lisätoiminnot ovat linkkejä sivuston osiin jotka eivät kuulu sivuston sisällön hierarkiaan, vaan opastavat sivuston käyttämisessä. Lisätoimintoihin voidaan sijoittaa esimerkiksi kirjautuminen, hakutoiminto, sivukartta tai yhteystiedot. Blogissa lisätoiminto voi olla myös erillinen pieni ohjelmisto, lisäosa joka ladataan verkosta ja asennetaan erikseen.

Hakukentän tyyli

Iso osa internetin käyttäjistä etsivät tietoa mielummin hakutoiminnon avulla kuin selaillemalla sivustoa. Wordpressin peruspohjaan on sisällytetty valmiiksi hakutoiminto. Hakukentän sijainti voi vaihdella teemasta ja blogin ylläpitäjän valinnoista riippuen. Hakukenttää on mahdollista itse muokata omaa teemaa työstettäessä. Käyttäjä etsii osaa jossa on tekstiruutu, painike ja painikkeessa esimerkiksi sana Etsi. Termiä etsi kannattaa käyttää sillä se on huomattavasti selkeämpi termi kuin esimerkiksi pikahaku tai asiasanahaku. (Krug, S. 2006, 67.)

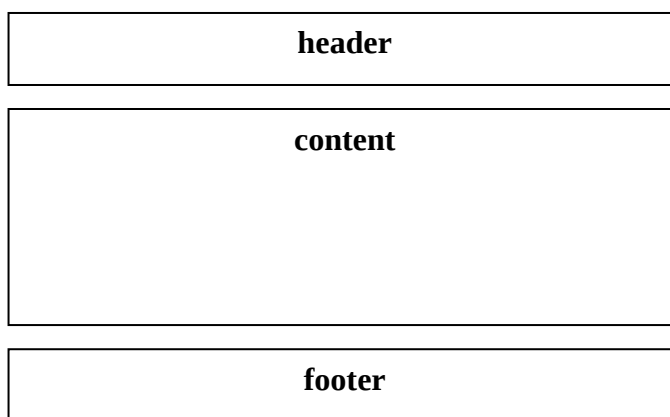
Teemaan liittyvät tiedostot ja niiden käyttötarkoitus

- **style.css**
Teeman päätyylitiedosto joka on pakollinen omaa teemaa käytettäessä.
- **index.php**
Sivupohjan päätiedosto, pakollinen tiedosto omaa teemaa käytettäessä.
- **comments.php**
Tiedosto joka määrittelee kommenttien ulkoasun. Jos tiedostoa ei ole määritelty, Wordpress käyttää ”default”-teeman tiedostoa.
- **comments-popup.php** – tiedosto joka määrittelee popup-ikkunoissa aukeavat kommenttit. Jos tiedostoa ei ole määritelty, käytetään sen tilalla ”default”-teeman tiedostoa wp-comments-popup.php
- **single.php** -
Yksittäisen merkinnän määrittelevä tiedosto. Index.php tiedostoa käytetään ellei omaa tiedostoa ole määritelty.
- **page.php**
Yksittäisen sivun määrittelyt sisältävä tiedosto.
- **category.php**
Aiheiden määrittelyt sisältävä tiedosto.
- **author.php**
Tiedosto määrittää blogin pitäjältä ulospäin näkyvän nimitiedon.
- **date.php** -
Päivämäärän ja ajan määrittely: vuosi, kuukausi, päivä, tunti, minuutti ja sekunti.
- **archive.php**
Määrittää kategorian, päiväksen tai blogin pitäjän tiedot ellei erillisiä category.php, date.php ja author.php tiedostoja ole määritelty.

- **search.php**
Search.php tiedostoa käytetään kun hakutoiminnon tulokset näytetään.
- **404.php** - 404 Error-tiedosto, joka näytetään jos merkintää ei löydy
(<http://codex.wordpress.org>)

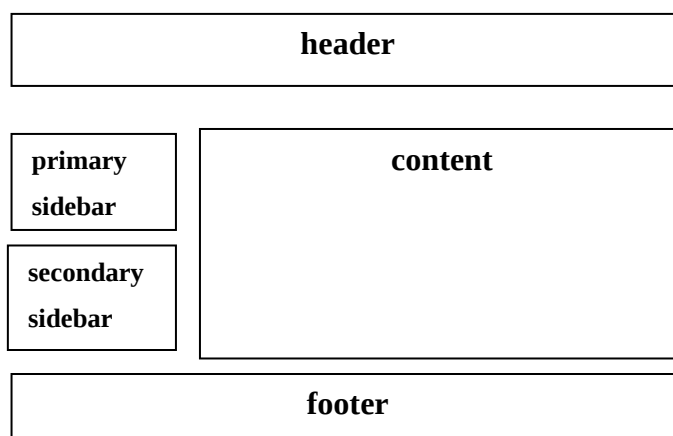
Teeman perusrakenne

Yksinkertaisimmillaan perusrakenne voi olla seuraava:

Kuva 1.

Sivuvalikon sisältävä rakenne:

Kuva 2.

(http://codex.wordpress.org/Stepping_Into_Templates)

5.2.3 Teemojen muokkaus ja tietoturva

Valmiita teemoja käytettäessä tulisi välttää teemoja joissa käyttäjillä on mahdollisuus muokata PHP-koodia. Myös valmis teema saattaa sisältää vahingollista PHP-koodia sillä teemoja voi tehdä kuka tahansa. Teemoja kannattaa ladata vain hyväksi havaituista, turvallisista lähteistä.

Monen käyttäjän versioon tarkoitettuja teemoja on saatavilla huomattavasti vähemmän kuin yksittäisen käyttäjän versioon tarkoitettuja teemoja. Useimmat teemat sopivat periaatteessa molempiin versioihin mutta useimmissa yksittäisen käyttäjän versiolle suunnitelluissa teemoissa ei ole kiinnitetty huomioita monen käyttäjän version tietoturva vaatimuksiin. Jos käyttäjän syötteitä ei suodateta, teema saattaa mahdollistaa haitallisen koodin syöttämisen blogisovellukseen, esimerkiksi javascript-muodossa. (<http://mu.wordpress.org/forums/topic.PHP?id=1052&page>)

5.3 CSS-tyylitiedostojen ja HTML-tagien käyttö

Wordpress-blogisovelluksessa blogin ulkoasu on eroteltu blogin sisällöstä ja rakenteesta tyylitiedostojen ja erillisten, sivuston rakennetta määrittelevien PHP-tiedostojen avulla.

5.3.1 Mikä on CSS-tyylitiedosto?

CSS on merkinjärjestelmä jonka avulla selaimille voidaan esittää dokumenttien ulkoasuehdotuksia. Tyyliohjeiden kokonaisuutta sanotaan tyyliohjeeksi tai tyylitiedostoksi. (eng. style sheet) Tyyliohjeessa ulkoasuehdotukset esitetään erillisenä kokonaisuutena. Samalle sivulle voidaan tehdä useita tyyliohjeita esimerkiksi näytöllä katselua ja tulostusta varten. Käyttäjä voi estää tyyliohjeen vaikutuksen eri tavoilla. Käyttäjä voi määritellä selaimen käyttämään tiettyjä fontteja ja värejä tyylitiedoston asetuksista huolimatta. (Korpela, J. 2003.2.) CSS-tyylitiedostojen luonnissa on tärkeää käyttää oikeaa merkkausta. Selainten CSS-tuki lakkaa toimimasta oikein jos tyylitiedostossa on virheitä. Vaikka tuntisi CSS:n hyvin, koodiin saattaa tulla kirjoitusvirheitä. Suunnittelijalle on hyötyä automaattisista tarkistimista, validaattoreista jotka antavat varoituksia ja virheilmoituksia. Tunnettuja tarkistimia ovat mm. W3C:n ”CSS Validator” (<http://jigsaw.w3.org/css-validator/>) ja WDG:n ”CSSCheck” (www.HTMLhelp.com/tools/csscheck/) Kehittyneempien editoriohjelmien ominaisuuksiin kuuluu CSS-merkintöjen tarkistus, esimerkiksi Dreamweaver -ohjelmistossa.

Tyylitiedostossa tyylisääntöjä voidaan ryhmitellä ominaisuuksien mukaan esimerkiksi aakkosjärjestykseen tai järjestää tyylisäännöt elementtien mukaan. Tyylitiedostoon voidaan lisätä kommentteja helpottamaan suunnittelijoiden työtä. Kommentit alkavat merkkiparilla vinoviiva ja asteriski ja päättyvät asteriskiin ja vinoviivaan. Selain jättää kommentit huomioimatta. Kommentit helpottavat suunnittelijan työtä jotta tyylitiedoston eri osat hahmottuvat nopeammin.

Tyylitiedostoja voidaan lyhentää käyttämällä tyylimerkinnöissä CSS shorthand-merkintöjä. Pitkät tyylitiedostot hidastavat sivun latautumista. Tyylitiedostojen kommentointi on erityisen tärkeää avoimeen lähdekoodiin perustuvissa järjestelmissä. Kommenteilla voidaan erotella, mikä osa kuuluu alkuperäiseen Wordpress koodiin, ja mitkä ovat suunnittelijan omia lisäyksiä.

Oma koodi on luotava web-standardeja noudattaen. Vaarana on että virheellinen koodi aiheuttaa ongelmia Wordpress-blogien toimivuudessa blogin versiopäivityksen yhteydessä.

5.3.2 HTML-tagien tyylien määrittely

Wordpress MU-versiossa käyttäjä pääsee muotoilemaan itse merkintöjään lisäämällä niihin otsikoita, lihavointia ja esimerkiksi listoja. Teeman suunnittelijan on määriteltävä yleisimmin käytetyt HTML-tagit tyylitiedostoihin. Tagit määritellään ulkoasuun sopiviksi. Ainakin seuraavat, yleisimmät tagit tulisi määritellä:

- **UL/LI (määritellään ainakin kolme tasoa)**
- **OL/LI (määritellään ainakin kaksi tasoa)**
- **DL/DT/DD**
- **BLOCKQUOTE, CITE**
- **CODE**
- **H3, H4, H5**
- **PRE**
- **HR**

- **B**
- **STRONG**
- **U**
- **I**
- **EM**
- **ABBR**
- **ACRONYM**

H1, H2, ja H3 tageja käytetään sivupohjan tiedostoissa määrittelemään otsikkoa, blogin nimeä ja sivuvalikoiden otsikoja. Käyttäjä saattaa käyttää myös tageja H4 ja H5 joten nekin on määriteltävä teemaan sopiviksi.

Taulukoista eroon

HTML-tilukoita on käytetty tietojen taulukoinnin ohella laajasti myös sivun osien asemointiin. Aluksi ei ollut tyylisäännöstöjä käytettävissä ja kun ne tulivat käyttöön, taulukkotaiton käyttö oli jo levinnyt laajalle. Tyylitiedostojen käyttö vaatii uusien menetelmien opettelua. Taulukkotaittoon riittää HTML-koodin hallinta. (Korpela J. & Linjama, T.2005, 329.)

Taulukot tuottavat ongelmia erityisesti puheselaimia ja tekstiselaimia käytettäessä, jos taulukossa ei ole eroteltu tietosoluja ja otsikkosoluja toisistaan sekä merkitty rivien ja sarakkeiden otsikkosoluja. Taulukko on ongelmallinen myös muiden selainohjelmistojen kannalta. Taulukkosolun koko määräytyy sekä solun sisällön mukaan että ympäröivien solujen mukaan, sivun lataaminen vaatii paljon laskutoimituksia. Taulukon piirtämistä ei voida aloittaa ennen kuin selain on saanut laskutoimitusta varten kaikki tiedot, millaisena solut tulee esittää. Selain piirtää taulukon ruudulle vasta kun laskutoimitus on valmis. (Veen, 2002, 183.) Elementtien sijoitteluominaisuuden avulla selaimelle voidaan kertoa mihin elementti tulee sijoittaa. Tyylitiedosto tallentuu selaimen väli-muistiin mikä nopeuttaa huomattavasti latautumista. (Veen, 2002 187).

Suuret taulukkorakenteet lisäävät sivun koodin kilotavumäärää. Huolellisesti toteutetun tyyli-tiedoston avulla sivun kokoa saadaan huomattavasti pienennettyä. Palvelimen kuormituksen alentuessa palvelinkulut pysyvät paremmin kurissa.

DIV-elementti

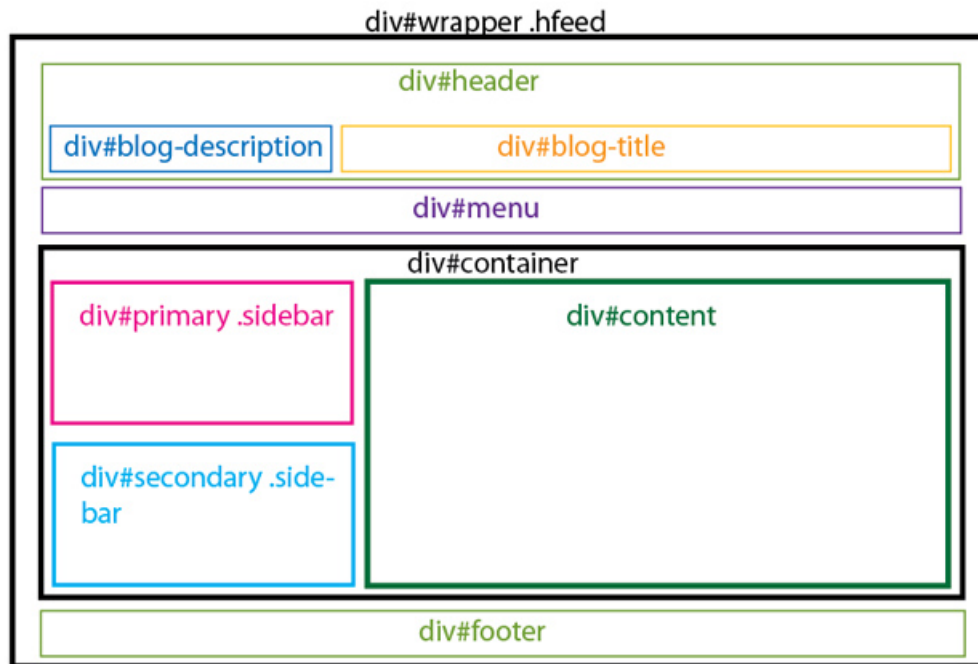
Div-elementillä voidaan ryhmittää laajempia osia HTML-elementeistä. Elementti muodostaa asemointilohkon. Div-elementille voidaan määritellä useita erilaisia arvoja, kuten esimerkiksi sijainti selainikkunassa, kehyksen ulkoasu ja taustan ulkoasu. Div-elementille voidaan määritellä myös lohkon kirjoitettavan tekstin ulkoasu, mutta on suositeltavaa että tekstielementit, otsikot ja korostukset rajataan niille varatuilla elementeillä. (Linjama, T. 2001. 202.)

Sandbox oman teeman pohjana

Sandbox on teema jota voi käyttää sellaisenaan tai oman teeman pohjana. Sandbox on julkaistu GNU lisenssin alaisena. Peruspohja ei sisällä taustakuvia tai fonttimäärittelyjä. Ulkoasua voidaan muuttaa pelkästään tyyli-tiedostoja muokkaamalla. PHP-koodiin ei tarvitse tehdä muutoksia. Jos ulkoasuteeman toteutuksessa on muokattu myös PHP-tiedostoja, joudutaan teemaa todennäköisesti muokkaamaan kun blogisovelluksesta julkaistaan versiopäivitys. Sandbox teemapohjan avulla omia teemoja voivat luoda myös sellaiset suunnittelijat joilla on vankka XHTML- ja CSS-tiedostojen tuntemus mutta heikommat PHP-ohjelmointitaidot. Sandbox teemaa voidaan muokata pelkästään tyyli-tiedostojen avulla, ilman javascriptin tai upotettujen objektien aiheuttamaa tietoturvariskiä. Tämän vuoksi Sandbox soveltuu hyvin WordpressMU-version kanssa käytettäväksi. (<http://lorelle.wordpress.com/2007/08/02/sandbox-theme-for-wordpress-design-competition/>)

Sandbox teeman avulla voidaan muunnella myös navigointivälineiden paikkaa. Teeman rakenne on määritelty XHTML:n avulla valmiiksi. Teeman ulkoasu on täysin muokattavissa CSS-tyyli-tiedostojen avulla. Tyyli-tiedostolla voidaan vaikuttaa esimerkiksi sivun navigointivälineiden sijaintiin. Sivujen linkin voivat sijaita esimerkiksi vasemmalla, sivun yläreunassa tai sivuston oikeassa reunassa. Sivustolle voi luoda itse yläbannerin, vaihtaa taustaväriä tai lisätä taustakuvia. Myös valikossa voidaan käyttää taustakuvia elävöittämään valikoiden ilmettä.

Sandbox teeman rakenne

Kuva 3. Esimerkki Sandbox teeman rakenteesta.

div#primary .sidebar elementtiin voidaan sijoittaa ensisijaiset nävigoitvälineet: sivut, merkinnät sekä arkistot

div#secondary .sidebar elementtiin sijoitetaan esimerkiksi lisäosat.

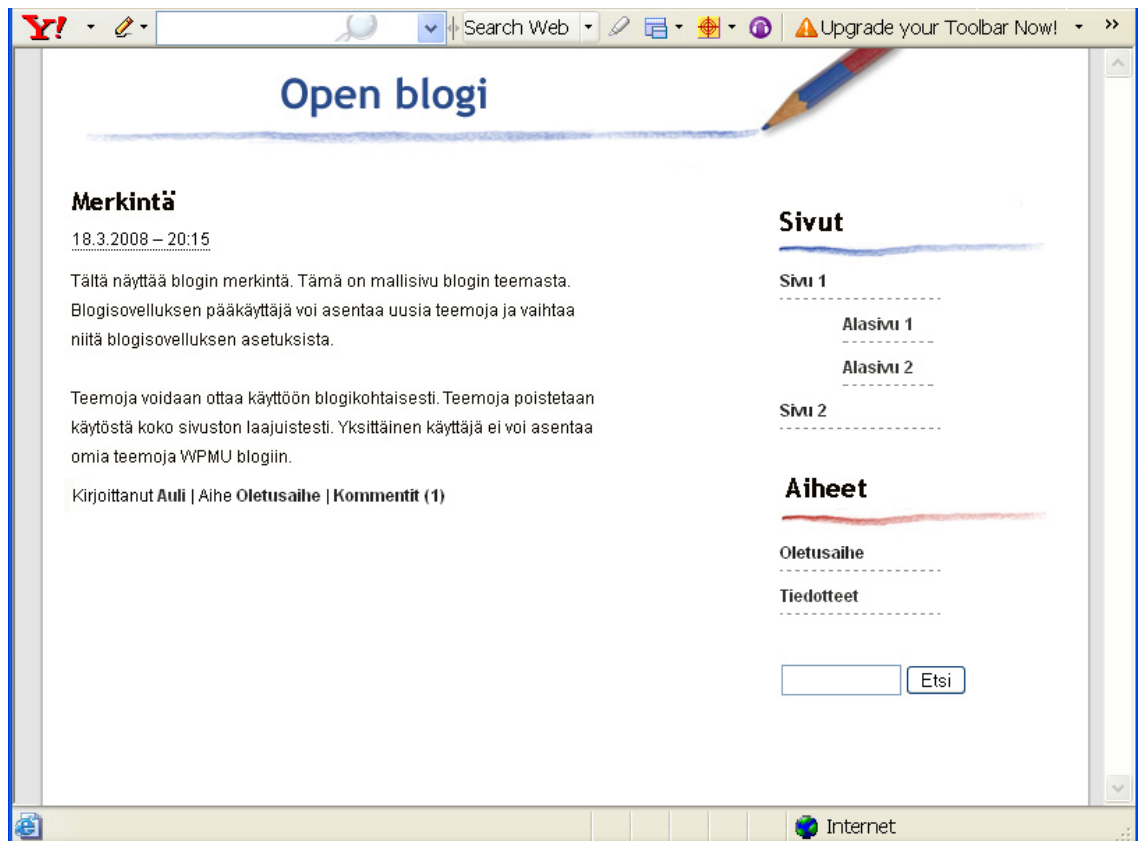
Blogin sisältö latautuu **div#content** elementtiin. Sisältö voi olla sivu tai merkintä kommentteineen.

div#blog-description sisältää blogin kuvauksen. Blogin pääkäyttäjä määrittelee blogin kuvauksen jota blogin ylläpitäjä voi halutessaan muuttaa.

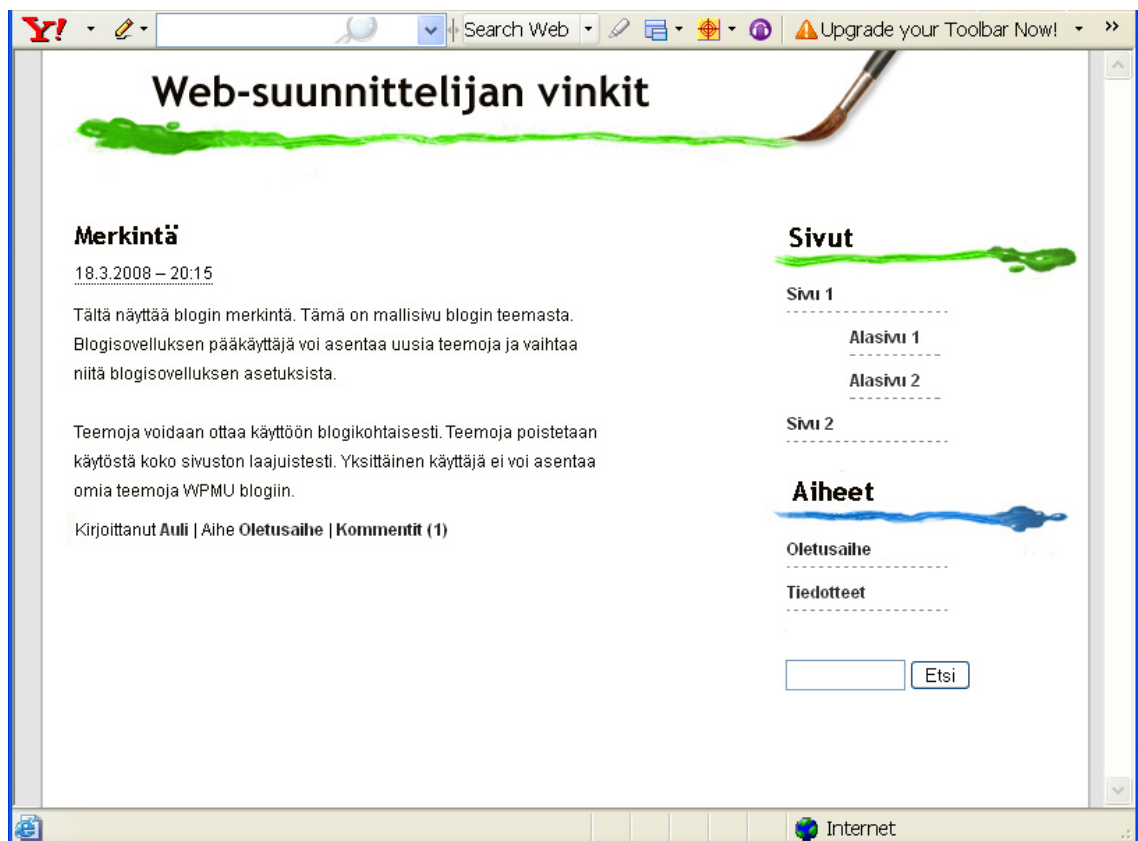
div#blog-title sisältää blogin otsikon. Blogin ylläpitäjä voi itse muokata otsikkoa joten sille on varattava riittävästi tilaa.

Yläbannerit

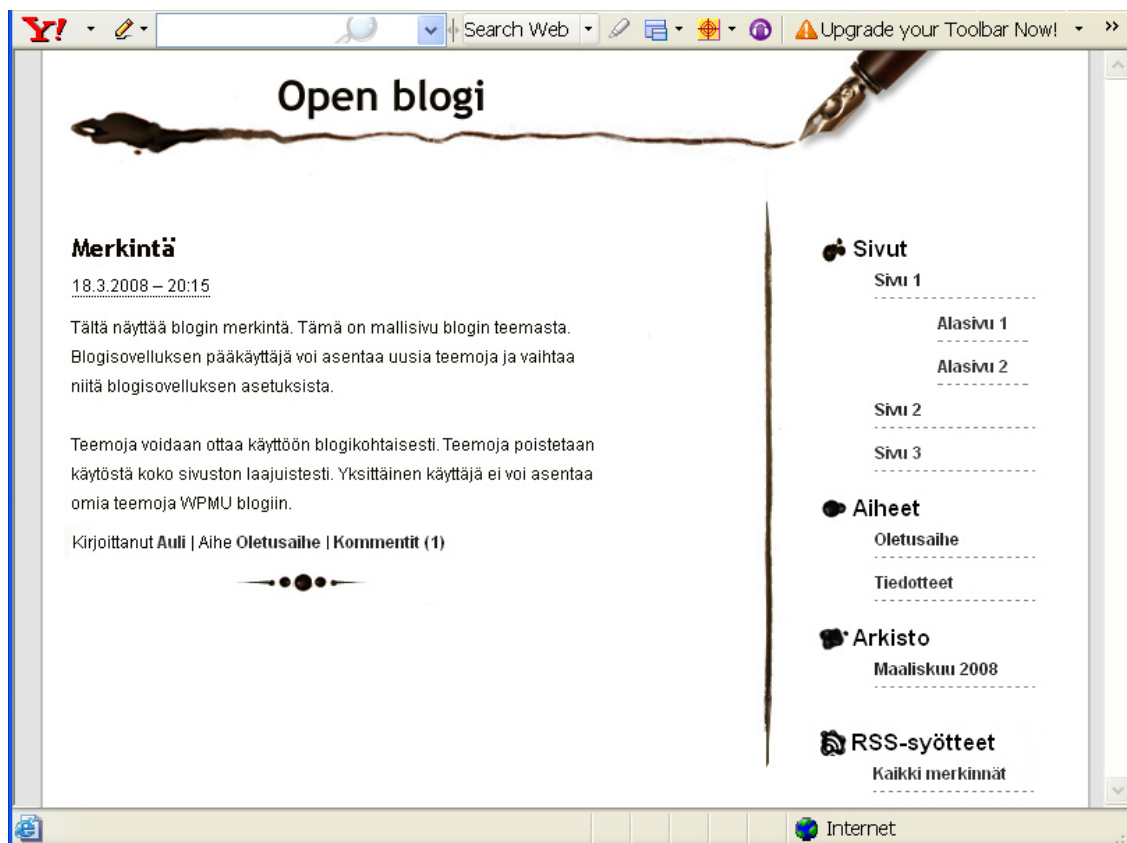
Blogin otsikko luodaan blogin rekisteröintivaiheessa. Otsikkoa voidaan muuttaa jälkikäteen. Yläbannerissa on jätetty tilaa blogin otsikolle. Opettajan ulkoasuteeman yläbannerissa on kuvituksena punakynä, web-suunnittelijan blogin ulkoasuteemassa sivellin ja yleiseen käyttöön tarkoitettussa ulkoasuteemassa kalligrafiakynä. Blogin otsikon tekstityyppi ja väri määräytyvät ulkoasuteeman tyylitiedoston mukaan.

Kuva 4.

Kuva 5.

Kuva 6.

Halusin luoda ulkoasuteemoista kolmen teeman kokonaisuuden. Teema on ulkoasultaan pelkistetty jotta päähuomio kiinnittyy blogin sisältöihin. Yleiseen käyttöön tarkoitettuun ulkoasuteeman kuvitusten tulisi olla sellaisia jotka soveltuvat mahdollisimman moneen aiheeseen. Siksi valitsin näiden teemojen kuva-aiheeksi erilaisia kirjoitusvälineitä. Web-suunnittelijan blogissa on sivellin. Tämä ulkoasuteema on tehty tiettyä käyttöä varten, mutta pohjaa voidaan kyllä käyttää myös muuhun aiheeseen, esim. kuvaamataidon kuvablogiin.

Pohjien suunnittelussa otettiin huomioon myös ikääntyneemmät käyttäjät. Tekstin koko on käyttäjän muutettavissa. Toistuvia taustakuvia ei ole ja taustan ja tekstin kontrasti on suuri. Pohjissa on käytetty pääosin mustaa tekstiä valkoisella pohjalla. Toistuvilla elementeillä on sivustolla vakiopaikat.

Siirsin omat teemat blogipalvelimelle omiin hakemistoihinsa themes-hakemiston alle. Tiedostonsiirron jälkeen teemat ilmestyivät blogin pääkäyttäjän hallintapaneeliin ja aktivoinnin jälkeen teemat toimivat melko hyvin. Tein vielä pieniä muutoksia esimerkiksi marginaaleihin sekä muutamia korjauksia teeman käännöstiedostoon.

Omien teemojen kuvakkeet

Ulkoasuteemoihin voidaan luoda myös omia kuvakkeita, esimerkiksi kalenterikuvake päivämäärän yhteyteen, RSS-syötteen kuvake tai kommenttikuvake. Kuvakkeet tallennetaan teeman images-hakemistoon.

Kuva 7. RSS-syötteen kuvakkeita kolmea eri teemaa varten.

Teeman esikatselukuva

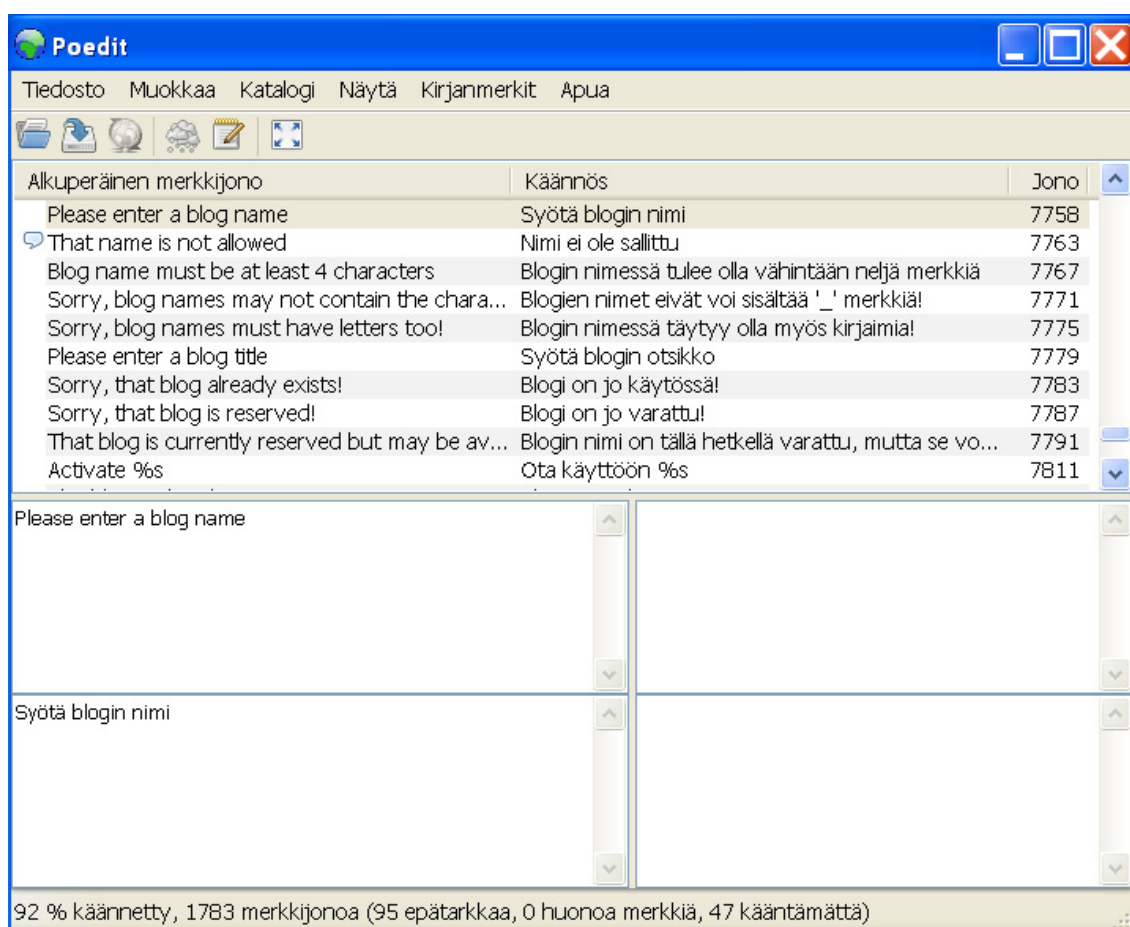
Lopuksi teemasta luodaan esikatselukuva käyttäjiä varten. Esikatselukuva on yksittäinen kuva teema ulkoasusta. Esikatselukuvan avulla käyttäjät saavat käsityksen teeman graafisesta ilmeestä jo ennen teeman käyttöönottoa. Esikatselukuva tallennetaan png-muodossa teeman omaan hakemistoon. Esikatselukuva näkyy käyttäjille blogin ylläpidon teemavalikoimassa kohdassa Presentation/Ulkoasu.

5.3.3 Ulkoasun testaus

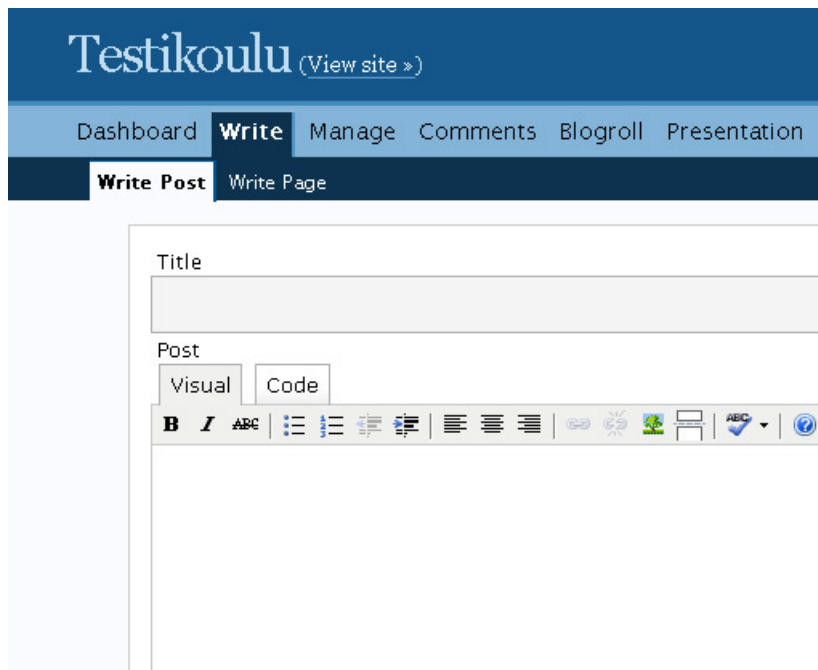
Blogin ulkoasupohjan toimivuutta testattiin viiden hengen testiryhmällä. Kukin testaaja testasi blogia yksitellen. Kaksi testaajista ei ollut aikaisemmin käyttänyt mitään blogipalvelua. Kolmella testaajalla oli aikaisempaa kokemusta blogien käytöstä ja heistä kaksi oli jo kokeillut aikaisemmin Wordpress-blogisovellusta. Testaajat olivat iältään 28-68 vuotiaita. Testihenkilöt rekisteröityivät blogisovelluksen käyttäjiksi ja perustivat kukin itselleen oman blogin. Testihenkilöt kokeilivat sekä sivujen että merkintöjen kirjoittamista ja poistamista sekä kuvan lisäämistä blogiin ja ulkoasuteeman vaihtamista. Testaajat saivat myös vapaasti kommentoida sivuston ulkoasua ja esittää mahdollisia parannusehdotuksia. Toivottiin mm. navigointipainikkeiden sijoittamista oikeaan reunaan. Hankalimpana pidettiin RSS-syötteiden käyttöä sillä vain kaksi testaajista tiesi entuudestaan mikä RSS-syöte on. Myös sivun muokkauksessa käytettävät tallennus- ja julkaisupainikkeet vaativat opastusta.

5.4 Blogisovelluksen lokalisaatio

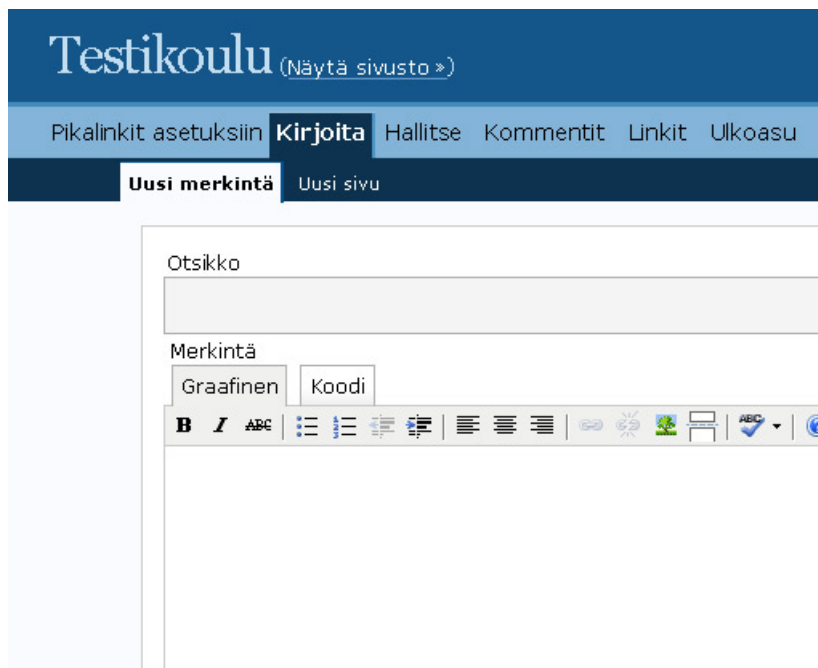
Yksittäisen käyttäjän version suomenkielinen käännöstiedosto on ladattavissa verkosta. Kun blogisovellusta asennettiin, valittuun Wordpress Multi User-versioon ei ollut käännöstä vapaasti ladattavissa. Hyödynsin käännöksen pohjaksi yksittäisen käyttäjän Wordpress 2.3.3 versiolle tarkoitettua käännöstä. Käännöksen tekemisessä käytin Poedit –ohjelmaa. Poedit näyttää alkuperäisen käännöksen ja ohjelman toiseen ikkunaan voidaan kirjoittaa lausetta vastaava käännös. Käännöksen tila voidaan merkata luonnokseksi jos käännös on vielä epätarkka. Ohjelman avulla voi myös seurata helposti käännöstyön edistymistä. Ohjelma näyttää paljonko lauseista on käännetty, epäselvien käännösten määrän sekä valmiiden käännöslauseiden määrän. Käännöstyötä aloitettaessa käännöksestä puuttui noin 200 lausetta ja lisäksi eroavuuksia löytyi hieman yli 200 lauseesta joiden käännös piti tarkistaa ja korjata. Sitä mukaa kun Wordpress-ohjelmisto muuttuu ja kehittyy, käännöstä joudutaan ajoittain tarkistamaan uudelleen ja tekemään tarvittavat korjaukset.

Kuva 8. Poedit-ohjelma

Kuva 9. Blogisovelluksen hallintanäkymä, englanninkielinen versio.

Kuva 10. Blogisovelluksen hallintanäkymä, suomenkielinen käännös.

5.5 Lisäosat

Wordpress blogiin voidaan perusasennuksen lisäksi asentaa erilaisia lisäosia, joilla saadaan lisättyä uusia toiminnallisuuksia blogiin. Wordpress MU-blogisovellukseen on saatavissa lisäosia Wordpress yhteisön sivuilta. Lisäosat voidaan asentaa blogipalvelimelle ja ovat kaikkien kyseisen palvelimen blogikäyttäjien hyödynnettävissä.

Lisäosia voi julkaista kuka tahansa, joten lisäosat on testattava huolellisesti ennen laajempaa käyttöönottoa. Lisäosia voidaan julkaista myös avoimen lähdekoodin mukaisesti. Näitä lisäosia voi myös itse muokata tarpeisiinsa sopiviksi. Osa lisäosista on maksullisia ja verkossa toimii yrityksiä joiden toiminta perustuu lisäosien myyntiin.

Lisätoimintojen suuri määrä vaikeuttaa sivun käyttöä, joten sivustolle kannattaa asentaa vain tarvittavat lisäosat. Sivuston suunnittelijan kannattaa huomioda että käyttäjä voi myös itse määritellä lisäosien järjestyksen sivun valikossa. Järjestys voi olla hyvin erilainen kuin suunnittelija on alun perin ajatellut, tai osia voidaan käyttää hyvin eri tavalla.

5.5.1 Lisäosat ja tietoturva

Myös lisäosat voivat sisältää haitallista koodia, joten laajennuksia voi ladata vain luotettavista kohteista. Wordpress-blogisovelluksen mukana tuleva kalenteriohjelmisto sallii vain nykyhetkeen sijoittuvat kalenterimerkinnät. Tulevaisuusmerkintöjen puuttuminen estää blogin käytön tiedotuskanavana tulevista tapahtumista. Blogin peruskalenteri näyttää vain tiettyinä päivinä tehdyt merkinnät eikä merkintöjä voi sijoittaa tulevaisuuteen.. Lisäosista löytyy myös paranneltu versio kalenterista joka mahdollistaa tulevaan aikaan sijoittuvien blogimerkintöjen tekemisen. Tämä laajentaa blogin käyttömahdollisuuksia tiedotuskanavana. Lisäosan avulla oppilaitoksissa voitaisiin hyödyntää blogia esim. tiedottamiseen koulun ja kodin välillä. Ennen tapahtumakalenterin testausta kyselin muista oppilaitoksista kokemuksia tapahtumakalenterin teknisestä toimivuudesta ja soveltuvuudesta Wordpress MU-ympäristöön. Sen jälkeen asensin tapahtumakalenterin testiympäristöön koekäyttöön. Testauksen jälkeen tapahtumakalenteri voidaan asentaa varsinaiselle Wordpress -palvelimelle.

5.5.2 Roskaposti

Roskapostit haittaavat myös blogin käyttäjiä. Roskapostiviestit ilmestyvät blogimerkin-
töjen kommentteina. Kommentointimahdollisuus kannattaakin ottaa pois kaikilta niiltä
sivuilta joissa sitä ei todella tarvita. Sivuilla joilla kommentointimahdollisuus on tar-
peen, voidaan estää anonyymisti kommentointi. Tämäkään ei kokonaan estä roskaposti-
kommentteja. Kommentoijilta voidaan edellyttää kirjautumista tai antaa kommentointi-
oikeus vain tietynmuotoisen sähköpostiosoitteen käyttäjille. Roskapostikommenttien
vähentämiseksi voidaan säätää blogin asetuksia niin että käyttäjällä täytyy olla yksi blo-
gin ylläpitäjän hyväksymä kommentti, jonka jälkeen muut käyttäjän kommentit julkais-
taan sivustolla ilman ennakko hyväksyntää. Tämä toimii hyvin varsinkin sellaisten blo-
gien kohdalla jossa kommentoijina toimii tietty käyttäjajoukko. Roskapostien estoon on
kehitetty myös erilaisia lisäosia, jotka on ladattavissa ilmaiseksi verkosta.

Omalle blogipalvelimelle voi ilmestyä myös kokonaisia roskapostiblogeja, (**spamblog**,
sblog) mikäli kirjautumissivua ei ole suojattu. Blogin perusasennuksen jälkeen uuden
blogin voi perustaa kuka tahansa rekisteröintilomakkeen täyttämällä. Blogin rekisteröin-
tisivu, nimeltään wp-signup.php, kannattaakin suojata salasanalla välittömästi blogin
asennuksen jälkeen. (<http://www.thrusites.com/blog/?p=11>)

Roskapostia voidaan yrittää estää myös kuvavarmenteiden, Captcha sovellusten avulla.
Captcha on koneen arpoma kuvatiedosto jonka sisältämät tiedot käyttäjä syöttää vaadit-
tuun kenttään. Tällä yritetään varmistaa että kirjoittaja on todellinen käyttäjä roskaposti-
robotin sijaan. Captcha –sovelluksen käyttö hankaloittaa heikkonäköisten kirjautumista
sivustolle. Toisinaan kuvat saattavat olla niin epäselviä että tarkankin näön omaavilla
käyttäjillä on ongelmia niiden käytössä. Captcha-sovellukset eivät myöskään ole enää
varma keino suojautua roskaposteja vastaan. Sivujen voidaan yrittää suojata myös käyt-
tämällä kysymystä tai kysymyssarjaa johon käyttäjän on vastattava. Keinon käyttöä
kannattaa harkita tarkoin ennen sen käyttöönottoa sillä kysymykset voivat turhauttaa
käyttäjiä. (<http://mu.wordpress.org/forums/topic.PHP?id=3882&page>)

5.6 Case 1

Sorilan koulun kotisivut.

Sorilan koululla päätettiin kokeilla kotisivujen päivittämistä blogin avulla. Tällä hetkellä koululla ei ole resursseja maksullisen HTML-editoriohjelman tai julkaisujärjestelmän hankintaan.

Vanhan HTML-pohjaisen sivuston päivittäminen koettiin teknisesti hankalaksi. Sivustoa päivitetään opettajan työn ohessa joten teknisten ongelmien selvittelyyn ei ole käytännössä työssä aikaa. Blogin käytöstä opettajalle annettiin muutaman tunnin mittainen perehdytys samalla kun sivun sisältö siirrettiin blogiin yhdessä opettajan kanssa. Samalla käytiin läpi kuvien optimoiminen verkkokäyttöä varten. Kuvankäsittelyohjelmaksi on Windows käyttöjärjestelmän mukana tullut kuvankäsittelyohjelmisto Microsoft Photo Editor.

Sivujen päivitys on onnistunut blogisovelluksen avulla melko hyvin. Blogin avulla koulun kotisivujen sisältöä on pystytty päivittämään koululla omatoimisesti. Tukipyyntöjä on tullut vain pari kertaa. Kerran lisättiin blogisovelluksen levytilaa. Toisella kerralla ongelmia aiheuttivat myös MS Word-ohjelman kautta kopioidut, muotoillut tekstit, sillä muotoilut siirtyvät blogiin.

Sorilan koulun kotisivujen päivittäjä kommentoi blogin käytöstä seuraavaa:

”Minusta blogi on ollut erittäin toimiva, helppo, kätevä, yksinkertainen, nopea, tehokas tapa hoitaa kotisivuja. Päivittäminen on helppoa ja kun kaiken saa nopeasti, tulee päivitettyäkin sivuja koko ajan. Suosittelen ehdottomasti blogin käyttöä muillekin kouluille. Ennen kaikkea sen helppouden ja nopeuden vuoksi. Kuka tahansa oppii päivityksen helposti. Vaikeuksia oli muistaa mitä tapahtuu mistäkin valikon symbolista enkä ole edelleenkaan ihan varma tiedäkö miten kaikki toimii. Joku selkeä ohjekirja voisi olla helpottava juttu!” (opettaja Pauliina Vuorinen)

6 Yhteenvetoa blogisovelluksen käyttöönnotosta

Projektin aikana on ollut pakko tarkastella ja arvioida omaa osaamistaan ja työtapojaan. Ovatko tietoni työmenetelmistä ajantasaiset? Esimerkiksi tyylytiedostojen käytössä tuli vastaan uusia ideoita joita toiset ulkoasujen suunnittelijat olivat hyödyntäneet.

Aihe oli haastava sillä en ollut aikaisemmin toteuttanut omia ulkoasutiedostoja blogisovellukseen. Ennenkuin blogisovellus otettiin käyttöön työpaikallani, asensin itse Wordpress MU-blogisovelluksen omaa testikäyttöäni varten. Tätä tarkoitusta varten hankin oman verkko-osoitteen ja web-hotellin johon asensin sovelluksen. Jatkossa on tarkoitus hyödyntää omaa blogisovellusta uusien ulkoasujen julkaisemiseen yleiseen jakoon.

Alkuvaiheessa blogin asennusvaihe kesti odotettua pidempään. Etsin verkosta tietoa, voisiko Wordpress sovelluksen asentaa Windows-palvelimelle. Windows-palvelimen käytöstä blogisovelluksen kanssa löytyi niin vähän kokemuksia ettemme uskaltaneet lähteä kokeilemaan, toimisiko Wordpress MU Windows-palvelimessä. Blogisovellus asennettiin Unix-palvelimelle. Unix-palvelimessä oli jo vaadittava PHP- ja MySQL-tuki. Windows-palvelimelle nämä olisi jouduttu asentamaan erikseen ja tästä olisi tullut lisäkustannuksia.

Olen aikaisemmin suunnitellut ulkoasuja muutamaa eri julkaisujärjestelmään, mutta kukin uusi järjestelmä vaatii aina perehtymistä. Eniten työaikaa kuluikin uuden järjestelmän opetteluun. Koin Wordpress MU:n keskustelufoorumit erityisen hyödyllisiksi. Foorumeilta löytyi paljon käytännön vinkkejä, vaikka täytyykin muistaa että foorumeille voi kirjoittaa kuka tahansa ja foorumeiden sisällön kriittinen arvionti on tärkeää.

Aloitin ulkoasuteemojen toteutuksen tarkoituksella melko yksinkertaisilla sivupohjilla jotka sopivat yleiseen käyttöön. Tulevaisuudessa haluaisin toteuttaa myös sivupohjia jotka sisältävät hieman näyttävämpää grafiikkaa ja voivat liittyä tiettyihin aihepiireihin, oppilaitoskäytössä esimerkiksi tiettyyn oppiaineeseen.

Oman Wordpress MU-käännöksen muokkaustyö jatkuu edelleen ja ohjelmiston muuttuessa käännöstä joudutaan varmasti korjailemaan säännöllisesti. Käännöksen tekemisessä haastavinta on löytää termejä jotka olisivat mahdollisimman kuvaavia ja jotka kaikki ymmärtäisivät samalla tavalla.

Työ blogisovelluksen parissa on ollut antoisaa. Olen saanut uusia ideoita ja hyödyllisiä neuvoja muilta Wordpressin parissa työskenteleviltä keskustelufoorumeilla ja seminaareissa. Projektin aikana olen oppinut paljon uutta, jota voin hyödyntää työssäni myös jatkossa.

Lähteet

Heinisuo R. & Rauta I. 2007. PHP ja MySQL, Tietokantapohjaiset verkkopalvelut. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Kilpi, T. 2006. Blogit ja bloggaaminen. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Korpela, J. 2003. CSS-tyylit. WS Bookwell.

Korpela, J & Linjama T. 2005. WS Bookwell. Porvoo.

Krug, S. 2006. Älä pakota minua ajattelemaan. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Richardson, W. 2006. Blogs, Wikis, Podcasts, and Other Powerful Web Tools for Classrooms. Corwin Press. California.

Shea, D. & Holzschlag, M. 2005. The Zen of CSS Design: Visual Enlightenment for the Web. Peachpit Press,. Berkeley.

Sinkkonen, I & Kuoppala, K. & Parkkinen, J. & Vastamäki R.

2006. Käytettävyyden psykologia. Edita Publishing Oy. Helsinki.

Veen, J. 2002. Web design. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Van Fossen, Lorelle. *Attention WordPress Theme Designers: Designing Themes for WordPressMU*. Verkkoblogi. <http://lorelle.wordpress.com/> (Luettu 5.8. 2007)

Wallick, S. *Plaintxt.org. The Sandbox*. <http://www.plaintxt.org/themes/sandbox/> (Luettu 20.10. 2007)

Wordpress Codex. <http://codex.wordpress.org/> (Luettu 18.10. 2007)

Wordpress μ. <http://mu.wordpress.org/> (Luettu 15.6. 2006)

Wordpress μ. keskustelupalsta. <http://mu.wordpress.org/forums/> (Luettu 10.8. 2007)

Zeldman, J. 2007 . Designing with Web Standards. New Riders. Berkeley.